

Обов'язки засновників та керівників закладів освіти щодо попередження та запобігання булінгу

Верховною Радою України ухвалено Закон від 06.06.2024 р. № 3792-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми», набрання чинності відбулося 06.10.2024 р. !

- Деталізовано поняття булінг (цькування) - психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника одного колективу та яке порушує права, свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків.

- Конкретизовані обов'язки засновників та керівників закладів освіти (статті № 25-26, 30 ЗУ України «Про освіту»).

- Новацією є Типова програма унеможливлення насильства та жорстокого поводження, яка підлягає розробці і затвердженню КМУ.

Поняття «булінг» тісно пов'язане з таким поняттям, як «дискримінація», тобто є одним із її проявів. Поруч із дискримінацією завжди “ходять” упередження — хибні або негативні думки про людину, що складаються наперед, а висновки про її здібності чи нахили робляться лише за певною ознакою.

Принцип інклюзивності та справедливості в освіті передбачає, що всі діти повинні мати доступ до освітніх можливостей, що сприятиме досягненню ними кращих результатів у навчанні незалежно від статі, національності або достатку, освіти чи професії їхніх батьків.

Організаційно-правові засади запобігання та протидії дискримінації з метою забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини та громадянина визначає ЗУ «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> .

Додатково на сайті ДСЯОУ розміщено матеріали «Як створити недискримінаційне середовище у школі: покрокова інструкція для директора» <https://sqe.gov.ua/yak-stvoriti-nediskriminaciyne-sered/>

Повноваження засновника закладу освіти щодо попередження та запобігання булінгу

Відповідно до Закону України
«Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання
насилльству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми»

Засновник закладу освіти

розглядає

усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) учасників освітнього процесу, інших осіб про невжиття заходів щодо запобігання і протидії насильству та жорстокому поводженню з дітьми в закладі освіти

у разі вчинення жорстокого поводження з дитиною керівником закладу освіти

приймає

усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки жорстокого поводження з дитиною в закладі освіти протягом однієї доби з моменту надходження

рішення за результатами розгляду заяв (скарг, повідомлень)

у разі виявлення ознак жорстокого поводження з дитиною

повідомляє

вживає

- невідкладно батьків, інших законних представників дитини;
- письмово уповноважений підрозділ органу Національної поліції України та службу у справах дітей

заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поводження

ЦЕНТРАЛЬНЕ
МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

Повноваження керівника закладу освіти щодо попередження та запобігання булінгу

Відповідно до Закону України
«Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання
насилъству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми»

Керівник закладу освіти

затверджує

положення про запобігання і протидію
насилъству та жорстокому поводженню
з дітьми в закладі освіти

з урахуванням

Порядку реагування на випадки
насилъства та жорстокого
поводження з дітьми, затверджених
Кабінетом Міністрів України

Типової програми унеможливлення
насилъства та жорстокого
поводження з дітьми

забезпечує

оприлюднення Положення,
обов'язкове ознайомлення з
ним працівників закладу

здійснює

контроль за
виконанням
Положення

розглядає

усні та письмові заяви (скарги, повідомлення)
про випадки насилъства або жорстокого
поводження з дитиною в закладі освіти
протягом однієї доби з моменту надходження

повідомляє

у разі виявлення ознак
насилъства або жорстокого
поводження з дитиною

-**невідкладно** батьків, інших законних
представників дитини;

-**письмово** уповноважений підрозділ
органу Національної поліції України
та службу у справах дітей

сприяє

проходженню особами, які вчинили
насилъство або жорстоке поводження з
дитиною, стали свідком або постраждали від
насилъства або жорстокого поводження,
відповідної програми для таких осіб

забезпечує

відкритий доступ на вебсайті закладу освіти
до положення про запобігання і протидію
насилъству та жорстокому поводженню з
дітьми в закладі освіти

Дискримінація — це ситуація, коли дитина чи група дітей за певними ознаками (інвалідність, місце проживання, добробут родини, стать, віра тощо) обмежується у користуванні правами, послугами, свободами без обґрунтованих правомірних причин

Формами дискримінації є:

пряма дискримінація

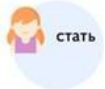
підбурювання
до дискримінації

непряма дискримінація

пособництво
у дискримінації

утиск

Ознаки, за якими відбувається дискримінація
чи складаються упередження*

стать

гендер

вік

раса

етнічність

релігія

інвалідність

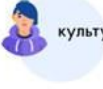
освіта

сексуальна
орієнтація

дохід

культура

місце
проживання

* Перелік є орієнтовним та невичерпним

Canada

SURGe

“Як створити недискримінаційне середовище у школі:
покрокова інструкція для директора”

Матеріал підготовлено в межах ініціативи «Система забезпечення якості освіти», що впроваджується в межах проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe). «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) є проєктом міжнародної технічної допомоги, що реалізується компанією Alinea International та фінансується Урядом Канади.

Сайт ДСЯОУ

Про засади запобігання
та протидії
дискримінації в Україні

- ✓ • **Соціальні** — стереотипи і упередження, відсутність даних або недостатня кількість даних про реальні потреби різних груп людей за статтю, віком, майновим становищем тощо

Наприклад, менше заохочення дівчат до ІТ сфери через стереотип, що це чоловіча професія, або хлопців — до гуманітарних наук, оскільки вони вважаються “жіночими”

- ✓ • **Організаційні** — розташування, розклад занять, логістика/транспорт, бюрократичні процедури

Наприклад, відсутність пандуса може бути непомітна фізично здоровій людині, але буде перешкодою для людей на візках або батьків з дитячими колясками

- ✓ • **Особисті** — економічні і фінансові можливості, стан здоров'я, релігійні переконання, національні традиції, велика кількість дітей у родині, кількість вільного часу поза школою тощо

Наприклад, неврахування релігії дітей при викладанні певних предметів, зокрема християнської етики, або неврахування різниці в релігійних святах

“Як створити недискримінаційне середовище у школі: покрокова інструкція для директора”

Сайт ДСЯОУ

Матеріал підготовлено в межах ініціативи «Система забезпечення якості освіти», що впроваджується в межах проекту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe). «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) є проектом міжнародної технічної допомоги, що реалізується компанією Alinea International та фінансується Урядом Канади.

ЦЕНТРАЛЬНЕ
МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЯКОСТІ ОСВІТИ

Як перевірити свої або чужі упередження?

Допомогти в цьому можуть збір інформації, консультації,
опитування та наступні перевірочні запитання

Перевірочні запитання для виявлення упереджень у школі

Хто визначає, які є проблеми
у вашій школі та їх причини?

Які припущення свідчать про те,
що це проблема/не проблема?

Чию точку зору запитували,
а чию — не врахували при
визначенні проблем?

Як впливають наявні умови
навчання в школі на різних дітей?

Звідки інформація
про цей вплив?

Яким дітям/групам дітей наявна
ситуація приносить більше
користі і чому?

Яким дітям/групам дітей
наявна ситуація приносить
менше користі і чому?

Чи є у вас припущення що
всі діти в школі мають одно-
манітні потреби і інтереси?

Якщо ви вважаєте ситуацію або
проблему «однаковою для
всіх», чи можете ви довести це?

Чи ваші припущення/
упередження заважають вам
шукати інформацію, задавати
питання та чути відповіді?

Canada

SURGe

Ці запитання варто включити до анкет учнів та вчителів
під час проведення самооцінювання школи. Також вони
можуть бути корисними для саморефлексії директора
при самооцінюванні школи

“Як створити недискримінаційне середовище у школі: покрокова інструкція для директора”

Матеріал підготовлено в межах ініціативи «Система забезпечення якості освіти», що
впроваджується в межах проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe).
«Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) є проєктом міжнародної технічної
допомоги, що реалізується компанією Alinea International та фінансується Урядом Канади.

Сайт ДСЯОУ

Крок 1. Аналіз ситуації

варто детально проаналізувати всю наявну інформацію: зібрати відомості від сторін, на яких впливає ситуація, дані про релевантні законодавчі норми, правила, міжнародні стандарти, кращі практики – позитивний досвід в аналогічних чи схожих ситуаціях

Крок 2. Визначення сторін проблеми

Щоб вирішити проблему, особливо важливо розуміти, хто є її сторонами і чи є щодо цих осіб або груп осіб упередження (включаючи ваші власні). Потрібно враховувати лише факти, а не припущення щодо схильності тієї чи іншої групи дітей до певної поведінки

Крок 3. Виявлення потреб сторін

Потреби не можуть бути однаковими у всіх, наприклад, всього учнівства і вчителівства. Втім, зібравши їх, ці потреби слід згрупувати та не вдаватись до зайвої індивідуалізації. Способами збору інформації можуть бути **обговорення, опитування, дослідження, консультації, співбесіди, круглі столи тощо**

“Як створити недискримінаційне середовище у школі: покрокова інструкція для директора”

Матеріал підготовлено в межах ініціативи «Система забезпечення якості освіти», що впроваджується в межах проекту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe). «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) є проектом міжнародної технічної допомоги, що реалізується компанією Alinea International та фінансується Урядом Канади.

Сайт ДСЯОУ

Крок 4. Розроблення варіантів рішень

Формуємо декілька альтернативних варіантів вирішення ситуації/проблеми. Важливо пересвідчитись, чи були враховані потреби та інтереси всіх сторін та оцінено різницю впливу і наслідків рішення на різних груп дітей, інших учасників освітнього процесу. Проаналізувавши впливи і ризики, обираємо оптимальне рішення

Крок 5. Моніторинг та оцінка результатів

Постійний моніторинг ситуації допоможе надалі запобігти проявам дискримінації чи упереджень. Спостереження, моніторинги та опитування учасників освітнього процесу, що проводяться у ході самооцінювання школи, можуть стати дієвими інструментами на цьому шляху

Хід та результати усіх кроків варто фіксувати, а спосіб такого фіксування можна обирати самостійно. Рекомендується інформувати учасників освітнього процесу про зібрані дані (пам'ятаючи про захист персональних даних) та про ухвалені на їх основі рішення

“Як створити недискримінаційне середовище у школі:
покрокова інструкція для директора”

Сайт ДСЯОУ

Матеріал підготовлено в межах ініціативи «Система забезпечення якості освіти», що впроваджується в межах проєкту «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe). «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe) є проєктом міжнародної технічної допомоги, що реалізується компанією Alinea International та фінансується Урядом Канади.

